

Spletne učilnice šolske knjižnice Osnovne šole Prule

E-classrooms of the school library at Primary school Prule

> Gregor Škrli

Izvleček

Prispevek prikazuje primere štirih spletnih učilnic pri knjižničarjevem delu v osnovnošolski knjižnici ter pripravo, izdelavo in uporabo spletnih učilnic. Predstavljene so Šolska knjižnica za učence, Knjižničarski krožek, Pouk KIZ ter v okviru zbornice tudi knjižnica za učitelje. V šolski knjižnici združujemo klasično in sodobno poučevanje, kar predstavlja medpredmetno povezovanje in uporabo novih tehnologij. S tem krepimo in razvijamo temeljne pismenosti in kompetence (informacijsko, računalniško, digitalno).

Ključne besede

Moodle, spletne učilnice, pouk, učenci, osnovna šola, kompetence, šolske knjižnice

UDK 004:37.09:027.8

Abstract

The paper describes four e-classrooms used for library work in a primary school library. It also shows the design, making and use of the e-classrooms. Presented are School library for the pupils, Library club, Teaching library and information knowledge, and Library for the teachers which is a part of teachers' staff room. The school library joins the classical and modern teaching, known as crosscurricular connection with the use of new technologies. This enhances and develops basic literacies and competences (information, computer, digital).

Keywords

Moodle, e-classrooms, teaching, pupils, primary school, literacies, competences, school libraries

Uvod

Šolska knjižnica osnovne šole je del vzgojno-izobraževalnega procesa. Skladno z letnim delovnim načrtom in poslanstvom knjižnice širi ter pogloblja znanje učencev kot tudi učiteljev. Za doseg tega uporablja različne oblike dela in dejavnosti za motivacijo. Knjižnico vodi usposobljen in izobražen knjižničar, ki sledi sodobnim trendom in hkrati ohranja tradicionalno vlogo. Ob vsej dostopni, sodobni tehnologiji je učence treba dobro motivirati ter privabiti k uporabi gradiva in storitev knjižnice. Učencem so v šolski knjižnici poleg gradiva in rednih oblik informiranja na voljo uganka meseca, ki se izvaja po triletjih, glasovanje za naj knjigo,¹ različne interesne dejavnosti (Knjižničarski krožek, Mladi bibliotekar, Namizne družabne igre) za poglobljanje lastnega interesa in poglobljeno seznanitev s knjižnico. Ravno tako po oddelkih izvajam ure knjižničnega informacijskega znanja, ki jih letno načrtujemo pri posameznih predmetih in učiteljih. Zelo pomembna sta tudi kulturna dejavnost in vključevanje v dneve dejavnosti ter projekte (Rastem s knjigo, knjižni sejmi, bralne značke, kulturni dnevi, razstave itd.). V članku bo predstavljena odločitev o izdelavi več spletnih učilnic, s katerimi upravlja šolski knjižničar.

¹ Priznanje po izboru mladih bralcev, ki so ga osnovali Pionirska, Slovenska sekcija IBBY in Zveza bibliotekarskih društev Slovenije. Več informacij: <http://www.naj-knjiga.si/>.

1 Kaj so spletne učilnice in njihova uporabnost

Vsem novim tehnologijam oz. tehnološkim izdelkom na trgu je težko slediti, jih poznati in uporabljati. A vendar je treba iti v korak s časom in se v knjižnici, pri učenju, na nov način poskušati približati učencu. Informatizacija in računalništvo sta knjižnicam prinesla nove sisteme, orodja, s katerimi obogatijo storitve ter izboljšajo ponudbo in si olajšajo delo. Poleg že uveljavljenih storitev obveščanja (oglasna deska, e-pošta) spletne strani, ki ponujajo dokaj statične informacije in interaktivne table (za potrebe pouka), je treba v učenje vključiti še kakšno interaktivno možnost. Naša šola se je leta 2010 vključila v e-šolstvo² in začela z izdelavo šolskega spletišča spletnih učilnic. Ker že vsa leta v svoje delo šolskega knjižničarja vključujem sodobno tehnologijo, sem z možnostjo izdelave spletnih učilnic predse dobil nov izziv. Na seminarju³ nam je predavatelj predstavil Moodle,⁴ spletišče navideznih spletnih učilnic, ki so prosto dostopne⁵ na svetovnem spletu in brezplačne za uporabo. Moodle, ki na spletu omogoča učiteljem postavitev svojega učinkovitega in interaktivnega učnega okolja, se nahaja na spletnem naslovu Osnovne šole Prule.⁶ Sistem omogoča enostavno dodajanje vsebin, avdio-/videoposnetkov, nalog, kvizov in še preostalih vsebin. Vsako orodje ima tudi svoje prednosti in slabosti, a o tem več v naslednjih poglavjih.

2 Priprava, izdelava in predstavitev spletnih učilnic

K izdelavi spletne učilnice v spletnem okolju Osnovne šole Prule sem pristopil glede na učne načrte, medpredmetno povezovanje, pomembnost vključenosti knjižnice v vzgojne in izobraževalne procese ter izvajanje informacijskega opismenjevanja učencev in učiteljev. Delno sem se tudi opiral na splošne cilje in ključne kompetence, zapisane v kurikulumu Knjižnično informacijsko znanje,⁷ kjer je med cilji zapisano, da učenci sami spoznajo in uporabljajo informacijsko tehnologijo. Ob tem sta pomembni digitalna pismenost, ki navaja, da »učenec razvija informacijsko pismenost in uporablja informacijsko-komunikacijsko tehnologijo, pridobiva gradivo in informacije, uporablja informacije iz različnih elektronskih virov, se usposablja za delo z viri (Knjižnično, 2009)«, socialne in državljanske kompetence, da se učenec »kot uporabnik knjižnice srečuje z različnimi skupinami uporabnikov in s tem razvija sodelovalne in socialne zmožnosti, kar prenaša tudi na osebno raven in v družbo. Spoznava značilnosti virtualnih skupnosti. Upošteva dogovorjena pravila obnašanja in etiko uporabe knjižničnega gradiva ter avtorskih pravic in javnega prostora (ibid., 2009)«.

Glede na naloge (izvajanje pouka knjižničnega informacijskega znanja) in storitve, ki jih naša šolska knjižnica nudi, ter glede na dejavnosti, ki jih izvajam, sem se odločil, da vzpostavim štiri spletne učilnice. Odločitev je temeljila na ponudbi pravih vsebin točno določenim uporabnikom (vsebine za učitelje morajo biti ločene od vsebin, namenjenih učencem). Tako sem vzpostavil spletno učilnico Šolska knjižnica za učence; Knjižničarski krožek; Pouk KIZ ter v okviru Zbornice tudi Knjižnico za učitelje.

² O projektu e-šolstvo je več informacij dostopnih na spletni strani: http://www.sio.si/sio/projekti/e_solstvo.html.

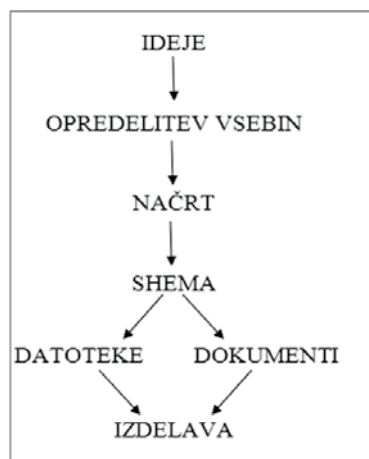
³ Gre za seminar z naslovom Sodelovalno delo v spletni učilnici Moodle, ki ga izvajajo predavatelji v okviru e-šolstva. Udeleženci pridobijo in razvijejo sposobnosti urejanja, komuniciranja, sodelovanja in moderiranja v spletni učilnici.

⁴ Moodle je kratica za Modular Object Oriented Dynamic Learning Environment. V prevodu pomeni modularno objektno orientirano dinamično učno okolje in je odprto kodna rešitev za upravljanje predmetov, učnih vsebin (povzeto po www.moodle.org).

⁵ Prosto dostopni paketi na uradni spletni strani: <http://moodle.org/downloads/>.

⁶ Poveza do spletnih učilnic OŠ Prule: <http://193.2.12.14/ucilnica/>.

⁷ Kurikul. Knjižnično informacijsko znanje: osnovna šola, dostopno na: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_lk-knjiznicno_informacijsko_znanje_os-sprejeto.pdf.

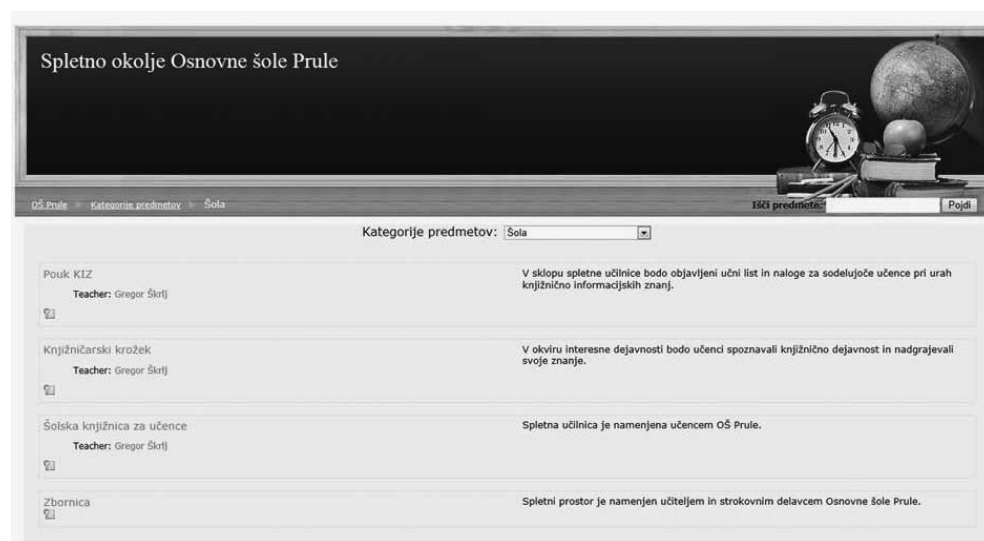

Slika 1: Potek dela od ideje do realizacije spletne učilnice.

Pri sami pripravi sem si zastavil vprašanja:

- kako učno okolje in knjižnico povezati z virtualnim učnim okoljem, ki lahko daje šolski knjižnici nove razsežnosti;
- komu je spletna učilnica namenjena (kdo jo bo uporabljal);
- katere vsebine vključiti;
- kdo vse bo upravljal učilnico in posamezna poglavja ter
- kako je z varnostjo oziroma zasebnostjo.

Določil sem skupine uporabnikov, omejil dostopnost vpisa ter opredelil število in vsebine poglavij.

Slika 2: Spletne učilnice OŠ Prule, ki jih administrira šolski knjižničar

2.1 Spletna učilnica Šolska knjižnica za učence

V spletni učilnici šolske knjižnice za učence sem opredelil glavna poglavja:

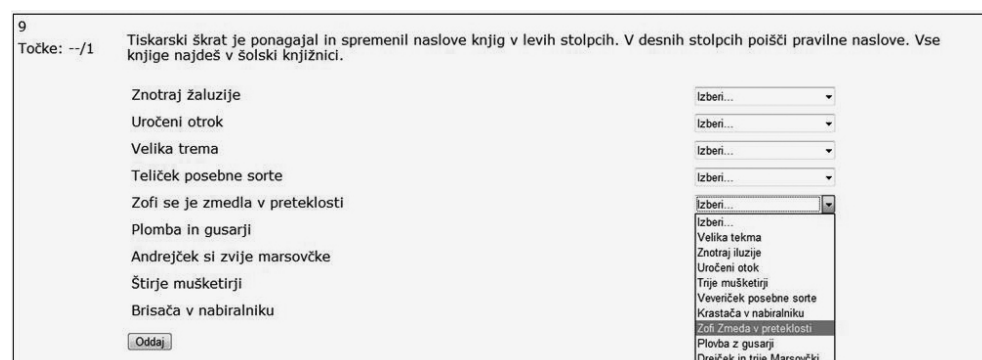
- Seznami za branje;
- Klepetajmo – forumi;
- Knjižnični red in pravila v knjižnici;
- Naloge, kvizi in uganke; COBISS/OPAC in zadolžnica;
- Posebne dejavnosti (zanimivosti iz sveta knjižničarstva, teden otroka, poklic bibliotekar itd.).

V posameznih poglavjih so obrazložene posamezne teme. Med najbolj obiskanimi je poglavje foruma, kjer učenci sodelujejo v igrah (ugani pravljico, spremeni črko, knjižni junaki v sliki itd.), nadaljujejo pravljico, iščejo sopomenke, si pomagajo pri vprašanjih, povezanih s poukom itd. Vsako poglavje ima za uporabo natančna navodila, ki jih uporabniki dosledno upoštevajo.

Slika 3: Naslovna stran spletne učilnice šolske knjižnice za učence (je barvna, privlačna, zanimiva)

Zelo uspešno učenci rešujejo spletno uganko in spletne kvize ob posebnih priložnostih, ki jih pripravim s pomočjo odličnega programa Hot Potatoes.⁸

Slika 4: Primer vprašanja v knjižnem kvizu, kjer so morali učenci v spustnem meniju poiskati pravilne knjižne naslove.

2.2 Spletna učilnica Pouk KIZ

V spletni učilnici, ki jo uporabljam za pouk knjižničnega informacijskega znanja v vseh oddelkih, imam po razredih pripravljena navodila, povezave in kvize (tudi učne liste za projekt Rastem s knjigo). Učilnica mi omogoča nastavitve skupin, tako da prave vsebine dejansko vidijo pravi učenci. Poudarek je na komunikaciji med knjižničarjem, učiteljem in učenci. V učilnici program spremlja aktivnosti, učenci pa svoje izdelke, kvize, oddajo, tako da se v sistemu shranijo. Pri medpredmetnem povezovanju se izdelki po vnaprej določenih kriterijih tudi vrednotijo. S spletnimi učilnicami sem rešil tudi zagato izgubljanja učnih listov ali pozabljanja učnih listov doma.

V tej spletni učilnici so posebna poglavja namenjena tudi kulturnim dnevom, ki jih izvajam za posamezne razrede; vključuje podrobnejša navodila, učni listi za obisk knjižnega sejma ter druge dejavnosti.

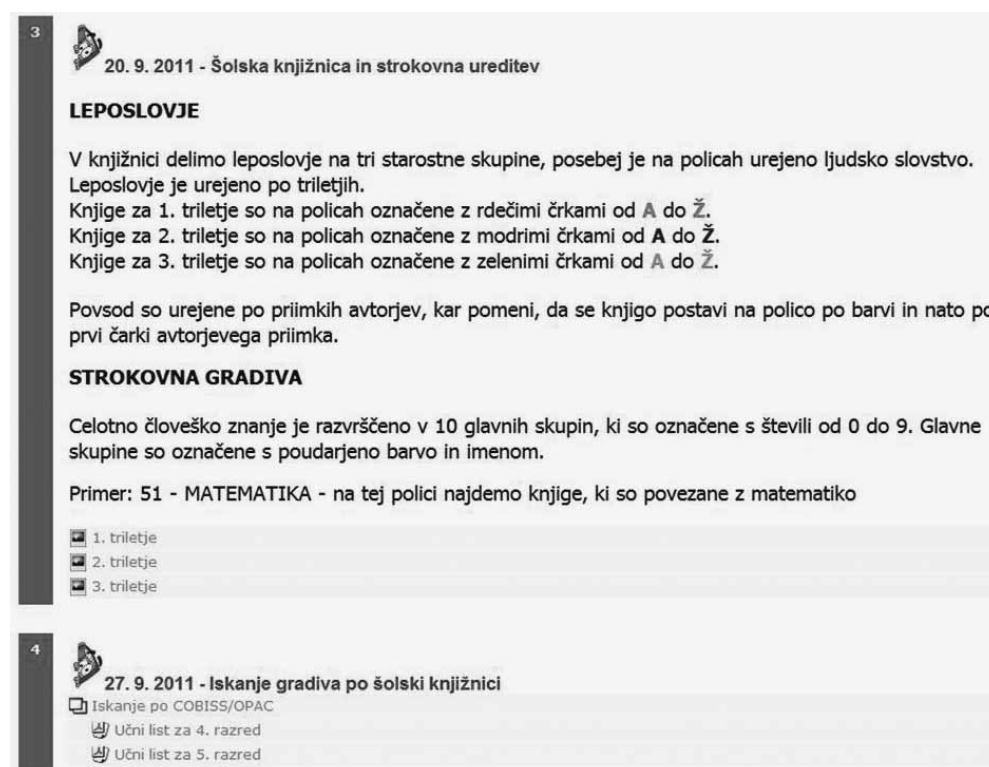
⁸ Program je dostopen na spletni povezavi: <http://hotpot.uvic.ca/>.

Slika 5: Poglavlje v spletni učilnici Pouk KIZ, ki je namenjeno pouku KIZ v 7. razredu, kjer se učenci učijo iskanja po lokalnem katalogu OŠ Prule.

2.3 Spletna učilnica Knjižničarski krožek

V okviru interesne dejavnosti učenci spoznavajo knjižnično dejavnost in poglobljajo ter nadgrajujejo svoje že usvojeno znanje. Učilnico sem uredil po urah, kot sem jih zastavil v letnem delovnem načrtu za interesno dejavnost (34 ur). Samo učenci, ki obiskujejo knjižničarski krožek, imajo dostop do te učilnice. Za vsako uro v naprej dobijo navodila, kaj vse morajo pripraviti, o čem se bomo pogovarjali, kaj bodo urejali, kakšne učne liste ali kvize bodo reševali. Na voljo imajo tudi posebno poglavje s koristnimi povezavami.

Slika 6: Poglavlja si v spletni učilnici sledijo kronološko.

2.4 Spletna učilnica namenjena učiteljem

Spletna učilnica Šolska knjižnica za učitelje je vključena v sklop Zbornice, kjer se nahajajo vsa pomembnejša obvestila, gradiva, seminarji, navodila, ki jih potrebujejo učitelji za svoje delo. Z objavami v forumu učitelje obveščam o spremembah urnika,

dostopnosti knjižnice, o urah pouka v knjižnici ter nadomeščanju, novonabavljenemu gradivu, novostih na področju knjižničarstva itd.

V posebnem sklopu učilnice mentorji bralnih značk oblikujemo ter dopolnjujemo sezname za vse bralne značke, se dogovorimo o delu pri projektih (Naša mala knjižnica, Bralna pismenost). Vsak učitelj lahko prebere objave ob svojem času (virtualno, zato ne potrebujemo večjega števila sestankov aktivov), kar je naše delo in usklajevanje zelo olajšalo.

Sklep

V članku sem predstavil spletne učilnice, ki jih administriram ter uporabljam in z njimi dodatno motiviram učence kot tudi učitelje naše šole. Učilnice so zelo uporabne, olajšajo in podkrepijo pouk ter samo delo v knjižnici in ob knjižnici. Uporaba spletnih učilnic ob nadzoru administratorja (knjižničar) in učitelja učence sistematično pripravljala na varno in smotno uporabo IKT, interneta ter razvija ključne kompetence, ki so potrebne za uspešno delovanje v današnji informacijski družbi. V sklepu naj omenim še prednosti in slabosti samih spletnih učilnic in dela z njimi. Z vidika izvajalca lahko rečem, da je pomembna dostopnost (delujoči strežnik, internet, spletišče); zasebnost je hkrati prednost kot tudi slabost (varnost na internetu); računalniška podpora (nadgradnje učilnic, kompatibilnost sistemov) kot podpora s strani vodstva in kolektiva in ne nazadnje zahtevnost ter zajetnost celotnega dela, ki ga je treba opraviti na začetku. Z vidika uporabnikov je pomembna dodatna motivacija vsakega posameznika (tako notranja kot zunanja), precej samostojno delo in hkrati kompleksnost (dodatna prilagojena navodila) in učenje ter razvijanje novih znanj ob uporabi novih tehnologij.

Če torej povzamem, ob kombiniranju klasičnega in z IKT obogatene izobraževanja spletna učilnica šolskemu knjižničarju odpira nove možnosti za povezovanje ter poučevanje in uvajanje novih učnih strategij, kjer se neposredno razvijajo nove učenčeve kompetence. Poleg tega pa je učenje in delo z IKT za učence zelo zanimivo, z ustreznimi izbranimi viri in dejavnostmi v spletni učilnici pa vsekakor pomembno prispeva tudi k večji dostopnosti učnih vsebin.

Viri

- Knjižnično informacijsko znanje. Kurikul: osnovna šola (2009). Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo. Pridobljeno 17. 5. 2012 s spletne strani: http://www.zrss.si/pdf/080711123601_l-k-knjiznicno_informacijsko_znanje_os-sprejeto.pdf.
- Prijol, V. (2010). Medpredmetna povezava informatike in knjižničnega informacijskega znanja z uporabo spletne učilnice Moodle. V: *Knjižnično informacijsko znanje, Posodobitve pouka v gimnazijski praksi*, (str. 262–269). Ljubljana: Zavod RS za šolstvo.
- Sušec, Z., Žumer, F. (2005). *Knjižnična informacijska znanja: program osnovnošolskega izobraževanja*. Ljubljana: Ministrstvo za šolstvo in šport: Zavod RS za šolstvo.

> **Gregor Škrlič**, univ. dipl. bibl., je zaposlen kot knjižničar na Osnovni šoli Prule v Ljubljani.
Naslov: Prule 13, 1000 Ljubljana
Naslov e-pošte: gregor.skrlic@guest.arnes.si